

OSTRAVAN.CZ

1. Ostrava se na premiéře Richarda III. zásluhou režiséra Krejčího setkala se skutečným Shakespearem

14.01.2024 ostravan.cz - Ladislav Vrchovský

Odkaz na originál

Klíčová slova: Divadla; divadle; Jiřího; moravskoslezském; Myrona; Národním; NDM

Štěpánek promluvil o způsobech uchopení textu režisérem a zdůraznil, že pokud se dílo interpretuje beze snahy o jeho ozvláštňování nejrůznějšími režijními nápady, většinou to nevede ke zdárnému výsledku. Pokud se však inscenátoři soustředí na vyslovení textu prostřednictvím herectví představitelů jednotlivých postav, pak není třeba už nic víc. Režisér Ivan Krejčí se rozhodl v případě této inscenace postupovat téměř zcela v duchu Štěpánkových slov.

Scénograf Martin Šimek postavil na rozlehlém jevišti **Divadla Jiřího Myrona** ponurou černou stěnu od jednoho kraje až k druhému. Doprostřed dal široké, ze středu do stran se rozevírající dvojité dveře. Další vchody a východy umístil po jejich obou stranách. Na hrací plochu přidal ještě několik kousků rudých sedadel z řad divadelního hlediště – ve dvou případech pro čtyři a v jednom pro tři sedící vedle sebe. V patře je ještě balkon se zábradlím, také po celé šířce jeviště.

Z inscenace Richard III. (Foto: Martin Kusyn)

Takto sestavená zůstává scéna na jevišti beze změny po celou dobu a rozezpoují se až v samotném závěru inscenace. V tu chvíli režisér nechává shora spustit velkou tmavou stěnu, jejíž součástí je projekční plocha. Na té se posléze objeví tvář vévody Buckingham, vražděného na konci jeho repliky nájemným vrahem. Je to jediná vražda, kterou vidí divák na vlastní oči. Všechny ostatní Richardovy vraždy se odehrávají za černou stěnou.

Důležité je zde memento Krejčího režijního obrazu: publikum vidí vraždu toho, kdo vrahovi pomohl k usednutí na trůn. Buckingham od začátku děje až do své smrti věrně plní vražedné rozkazy, až je na základě stejného rozkazu zadaného tím, komu věrně sloužil, sám zabit.

Marta Roszkopfová oblékla téměř všechny účinkující do černých a tmavě šedých kostýmů, jen postavy krále a královny mají na sobě barvu bílou a k tomu zlatou korunu. v případě krále to je bílý kožešinový plášť jako symbol moci. Hudba Ondřeje Švandrlíka je jednoduchá, rytmická a připomíná žánr rocku. Různě zesílená nebo ztišená dokresluje atmosféru.

Petra Kocmanová. (Foto: Martin Kusyn)

Bylo by možné postupně vyjmenovat všechny účinkující od prvního až po poslední a u všech hereckých výkonů mluvit stejně: všechny jsou totiž vynikající. Ano, ne jeden divák si možná řekne: všichni jen mluví a mluví, a víc nic! Je to tak! Ale mluvní projev účinkujících je zde skvělou ukázkou vrcholného umění jednání slovem v dramatické situaci. A v každé, která se odehrává na jevišti, jednotliví představitelé naprosto pravdivě a věrohodně projevem celých svých bytostí v pohybu, gestu i mimice (jakkoli tato na velkém jevišti a zdáli není tak viditelná jako při pohledu zblízka) vyjadřují své city a pocity, svá zděšení, zoufalství a hrůzu ze zločinů následujících v krvavém řetězu jeden za druhým, naprosto strhujícím způsobem.

Vyzdvihnout mezi všemi je však třeba jediné čtyři herečky, jediné ženy v této hře ve společnosti patnácti mužů. Jediné čtyři milenky, manželky, matky i vdovy, reprezentující osudy žen přicházející v důsledcích činů vraždících mužů o své muže, děti i otce svých dětí.

Z inscenace Richard III. (Foto: Martin Kusyn)

Lady Anna Sára Erlebachová přichází plivnout do tváře vrahovi svého manžela a po Richardově monologu, který je ukázkou jeho neuvěřitelné manipulace, mu podléhá přímo na rakvi svého zavražděného otce (ukáзка vynikající režijní invence Ivana Krejčího). Herečka v této mizanscéně věrohodně odehrává očarování strašlivým zlým kouzlem, když odchází po zvráceném milostném aktu jako zhypnotizovaná.

Královnu Alžbětu hraje Petra Kocmanová. Přichází v radostné naději, že její nemocný muž a král Edvard IV (Tomáš Jirman) se vyléčí. Svůj velký herecký oblouk končí jako vdova zbavená i svých dvou zavražděných synů. Scéna plná bolesti je tu herečkou odehraná dojmavě a bez jakéhokoliv patosu, ačkoli k něčemu takovému text i vybízí.

Kateřině Breiské svěřil režisér postavu královny Markéty. Velmi rozsáhlá a velmi obtížná role obsahující několik rovin je tu herečkou zvládnuta až uhrančivým způsobem. Markéta Kateřina Breiská ve svém výkonu srozumitelně sdružuje realistickou postavu spolu s téměř antickou bohyní pomsty.

Sára Erlebachová. (Foto: Martin Kusyn)

Hana Vaňková v roli vévodkyně z Yorku, matky Richarda, nemá mnoho prostoru. Přesto však stačí vyjádřit velmi působivě zhnusení matky prokletím svého syna před jeho závěrečnou bitvou o moc i o život, ale i před tímto závěrečným gestem slovy matky, litující, že něco takového mohla vůbec porodit.

Při výše uvedené zmínce o patnácti mužích je také namístě zmínka o práci dramaturga Pavla Gejguše. Ten se rozhodl pro výrazné škrtky jednak v počtu postav, jednak v textu samotném. Ze čtyřiceti postav předepsaných autorem zůstalo jen dvacet. V textu udělal řadu škrtů a zkrátit tím podstatně dobu celou představení. Škrty se týkají hlavně partu titulní postavy, Richarda. Je možné, že divák, který s v tomto případě setká s Richardem III. poprvé, může mít menší problémy v orientaci mezi postavami. Vše důležité ale zůstává vysloveno.

Vojtěch Johaník, Dušan Urban a František Večeřa. (Foto: Martin Kusyn)

Inscenace Richard III. stojí a padá s výkonem představitel titulní role. Petr Panzenberger je více než velmi důstojným představitel toho nejhoršího zla, která bylo v dějinách divadla prezentováno na jevišti. Jeho výkonný jednatel zla (řečeno slovy Martina Hilského, pozn. red.) je na jevišti téměř pořád po celou dobu představení. Je až s podivem, kde se bere v hercově útlém, téměř chlapeckém těle, tolik síly jak tělesné, tak duševní.

Panzenberger kulhá po jevišti mávající do stran pažemi, tělesné znetvoření mu však nebrání v pohybu velmi čilém a velmi energickém. V Richardových dlouhých monozích je schopen přesvědčit jak blízké svých obětí, tak publikum, že všechno zlo vykonává ve jménu dobra. Hercův civilní výkon je také zbaven veškeré patetičnosti. Shakespearův text si doslova osvojil, nenavlékl jen na sebe roli, a tudíž nezobrazuje zlo jen vnějšími prostředky.

Petr Panzenberger. (Foto: Martin Kusyn)

Petr Panzenberger vstoupil do role, do postavy, ale nenechal se jí ovládnout natolik aby přestal s nadhledem místy až humorným řídit projev svého těla i svůj projev mluvní. V jeho podání se po scéně pohybuje vsutku hrůzný tvor, netvor a krvavý pes, manipulátor, kterému je nesmírně těžké odolat. Bez nadsázky lze říci, že v tuto chvíli je Richard III. životní rolí Petra Panzenbergera a můžeme se jen těšit, kdy s opět zaskví na jevišti při další velké herecké příležitosti.

Všichni ostatní muži dějem jen procházejí. Buď jako sluhové a přísluhovači zla, nebo jeho oběti, a objevují se pouze ve chvilkových vystoupeních.

Šéf činohry **NDM** Vojtěch Štěpánek při své řeči po představení řekl: "Kdo se ve své herecké práci potká se Shakespearem, je poté v herecké profesi o patro výš." Škoda, že to neplatí o lidstvu, které se s Williamem Shakespearem setkává v divadlech již téměř čtyři a půl století, a přesto se stále i ve své novodobé historii setkává s dalšími a dalšími rádoby následovníky Richarda III. Ale naděje, jak říká ostravská inscenace, tu stále je.

Petr Panzenberger a Jiří Sedláček. (Foto: Martin Kusyn)

Na konci tragédie o zločinu a trestu i o temných propastech lidského srdce je řeč o naději na život v míru, na život bez netvorů a krvavých psů, kteří vraždí a válčí jen pro dosažení trůnu a uchopení veškeré moci.

Toto je hlavní poselství ostravského Richarda III. současně s vylovením naděje poté, co hrabě Richmond zabije Richarda. Pak, posledními slovy celé hry, říká: Občanská válka skončila, dej Pane šťastnému míru svoje věčné amen.

Premiérové představení inscenace Richard III. v **Národním divadle moravskoslezském** publikum ocenilo dlouhým potleskem vestoje. Hold patřil celému inscenačnímu a hereckému týmu, z velké části pak hlavně Petru Panzenbergerovi za jeho vynikající herecký výkon.

URL | <https://www.ostravan.cz/83206/ostrava-se-na-premiere-richarda-iii-zaslouhou-reziseru-ivana-setkala-se-skutecnym-shakespearem/>

« zpět na začátek

[Úvod Divadlo](#) Ostrava se na premiéře Richarda III. zásluhou režiséra Krejčího setkala se skutečným Shakespearem

Ostrava se na premiéře Richarda III. zásluhou režiséra Krejčího setkala se skutečným Shakespearem

14.1.2024 11:22 [Ladislav Vrchovský](#) [Divadlo](#) [Recenze](#)

Činohra Národního divadla moravskoslezského v Ostravě uvedla v sobotu 13. ledna premiéru nového zpracování Shakespearovy tragédie Richard III. v režii Ivana Krejčího. Ačkoliv jsou slova v titulku vyslovena s nadsázkou, jsou zároveň definicí velké pravdy, o které hovořil i šéf činohry NDM Vojtěch Štěpánek v přítomnosti překladatele hry Martina Hilského na setkání inscenačního týmu a herců po premiéře.

[Zvětšit](#)

[obrázek](#)

Petr Panzenberger jako Richard III.
Foto: Martin Kusyn

Štěpánek promluvil o způsobech uchopení textu režisérem a zdůraznil, že pokud se dílo zbytečně a za každou ozvláštňuje nejrůznějšími režijními nápady, většinou to nevede ke

zdárnému výsledku. Pokud se však inscenátoři soustředí na vyslovení textu prostřednictvím herectví představitelů jednotlivých postav, pak není třeba už nic víc. Režisér Ivan Krejčí se rozhodl v případě této inscenace postupovat téměř zcela v duchu Štěpánkových slov.

Scénograf *Martin Šimek* postavil na rozlehlém jevišti Divadla Jiřího Myrona ponurou černou stěnu od jednoho kraje až k druhému. Doprostřed dal široké, ze středu do stran se rozevírající dvojité dveře. Další vchody a východy umístil po jejich obou stranách. Na hrací plochu přidal ještě několik kousků rudých sedadel z řad divadelního hlediště – ve dvou případech pro čtyři a v jednom pro tři sedící vedle sebe. V patře je ještě balkon se zábradlím, také po celé šířce jeviště.

Z inscenace *Richard III*. (Foto: Martin Kusyn)

Takto sestavená zůstává scéna na jevišti beze změny po celou dobu a rozestoupí se až v samotném závěru inscenace. V tu chvíli režisér nechává shora spustit velkou tmavou stěnu, jejíž součástí je projekční plocha. Na té se posléze objeví tvář vévody Buckingham, vražděného na konci jeho repliky nájemným vrahem. Je to jediná vražda, kterou vidí divák na vlastní oči. Všechny ostatní Richardovy vraždy se odehrávají za černou stěnou.

Důležité je zde memento Krejčího režijního obrazu: publikum vidí vraždu toho, kdo vrahovi pomohl k usednutí na trůn. Buckingham od začátku děje až do své smrti věrně plní vražedné rozkazy, až je na základě stejného rozkazu zadaného tím, komu věrně sloužil, sám zabit.

Marta Roszkopfová oblékla téměř všechny účinkující do černých a tmavě šedých kostýmů, jen postavy krále a královny mají na sobě barvu bílou a k tomu zlatou korunu. v případě krále to je bílý kožešinový plášť jako symbol moci. Hudba *Ondřeje Švandrlíka* je jednoduchá, rytmická a připomíná žánr rocku. Různě zesílená nebo ztišená dokresluje atmosféru.

Petra Kocmanová. (Foto: Martin Kusyn)

Bylo by možné postupně vyjmenovat všechny účinkující od prvního až po poslední a u všech hereckých výkonů mluvit stejně: všechny jsou totiž vynikající. Ano, nejdén divák si možná řekne: všichni jen mluví a mluví, a víc nic! Je to tak! Ale mluvní projev účinkujících je zde skvělou ukázkou vrcholného umění jednání slovem v dramatické situaci. A v každé, která se odehrává na jevišti, jednotliví představitelé naprosto pravdivě a věrohodně projevem celých svých bytostí v pohybu, gestu i mimice (jakkoli tato na velkém jevišti a zdáli není tak viditelná jako při pohledu zblízka) vyjadřují své city a pocity, svá zděšení, zoufalství a hrůzu ze zločinů následujících v krvavém řetězu jeden za druhým, naprosto strhujícím způsobem.

Vyzdvihnout mezi všemi je však třeba jediné čtyři herečky, jediné ženy v této hře ve společnosti patnácti mužů. Jediné čtyři milenky, manželky, matky i vdovy, reprezentující osudy žen přicházející v důsledcích činů vraždících mužů o své muže, děti i otce svých dětí.

Z inscenace Richard III. (Foto: Martin Kusyn)

Lady Anna *Sáry Erlebachové* přichází plivnout do tváře vrahovi svého manžela a po Richardově monologu, který je ukázkou jeho neuvěřitelné manipulace, mu podléhá přímo na rakvi svého zavražděného otce (ukázka vynikající režijní invence Ivana Krejčího). Herečka v této mizanscéně věrohodně odehrává očarování strašlivým zlým kouzlem, když odchází po zvráceném milostném aktu jako zhypnotizovaná.

Královnu Alžbětu hraje *Petra Kocmanová*. Přichází v radostné naději, že její nemocný muž a král Edvard IV (*Tomáš Jirman*) se vyléčí. Svůj velký herecký oblouk končí jako vdova zbavená i svých dvou zavražděných synů. Scéna plná bolesti je tu herečkou odehraná dojímavě a bez jakéhokoliv patosu, ačkoli k něčemu takovému text i vybízí.

Kateřině Breiské svěřil režisér postavu královny Markéty. Velmi rozsáhlá a velmi obtížná role obsahující několik rovin je tu herečkou zvládnuta až uhrančivým způsobem. Markéta Kateřina Breiské ve svém výkonu srozumitelně sdružuje realistickou postavu spolu s téměř antickou bohyní pomsty.

Sára Erlebachová. (Foto: Martin Kusyn)

Hana Vaňková v roli vévodkyně z Yorku, matky Richarda, nemá mnoho prostoru. Přesto však stačí vyjádřit velmi působivě zhnusení matky prokletím svého syna před jeho závěrečnou bitvou o moc i o život, ale i před tímto závěrečným gestem slovy matky, litující, že něco takového mohla vůbec porodit.

Při výše uvedené zmínce o patnácti mužích je také namístě zmínka o práci dramaturga *Pavla Gejguše*. Ten se rozhodl pro výrazné škrty jednak v počtu postav, jednak v textu samotném. Ze čtyřiceti postav předepsaných autorem zůstalo jen dvacet. V textu udělal řadu škrťů a zkrátil tím podstatně dobu celou představení. Škrty se týkají hlavně partu titulní postavy, Richarda. Je možné, že divák, který se v tomto případě setká s Richardem III. poprvé, může mít menší problémy v orientaci mezi postavami. Vše důležité ale zůstává vysloveno.

Vojtěch Johaník, Dušan Urban a František Večeřa. (Foto: Martin Kusyn)

Inscenace Richard III. stojí a padá s výkonem představitele titulní role. *Petr Panzenberger* je více než velmi důstojným představitelem toho nejhoršího zla, která bylo v dějinách divadla prezentováno na jevišti. Jeho výkonný jednatel zla (*řčeno slovy Martina Hilského, pozn. red.*) je na jevišti téměř pořád po celou dobu představení. Je až s podivem, kde se bere v hercově útlém, téměř chlapeckém těle, tolik síly jak tělesné, tak duševní.

Panzenberger kulhá po jevišti mávající do stran pažemi, tělesné znetvoření mu však nebrání v pohybu velmi čilém a velmi energickém. V Richardových dlouhých monolozích je schopen přesvědčit jak blízké svých obětí, tak publikum, že všechno zlo vykonává ve jménu dobra. Hercův civilní výkon je také zbaven veškeré patetičnosti. Shakespearův text si doslova osvojil, nenavlékl jen na sebe roli, a tudíž nezobrazuje zlo jen vnějšími prostředky.

Petr Panzenberger. (Foto: Martin Kusyn)

Petr Panzenberger vstoupil do role, do postavy, ale nenechal se jí ovládnout natolik aby přestal s nadhledem místy až humorným řídit projev svého těla i svůj projev mluvní. V jeho podání se po scéně pohybuje vskutku hrůzný tvor, netvor a krvavý pes, manipulátor, kterému je nesmírně těžké odolat. Bez nadsázky lze říci, že v tuto chvíli je Richard III. životní rolí Petra Panzenbergera a můžeme se jen těšit, kdy se opět zaskví na jevišti při další velké herecké příležitosti.

Všichni ostatní muži dějem jen procházejí. Buď jako sluhové a přísluhovači zla, nebo jeho oběti, a objevují se pouze ve chvilkových vystoupeních.

Šéf činohry NDM *Vojtěch Štěpánek* při své řeči po představení řekl: „Kdo se ve své herecké práci potká se Shakespearem, je poté v herecké profesi o patro výš.“ Škoda, že to neplatí o lidstvu, které se s Williamem Shakespearem setkává v divadlech již téměř čtyři a půl století, a přesto se stále i ve své novodobé historii setkává s dalšími a dalšími rádoby následovníky Richarda III. Ale naděje, jak říká ostravská inscenace, tu stále je.

Petr Panzenberger a Jiří Sedláček. (Foto: Martin Kusyn)

Na konci tragédie o zločinu a trestu i o temných propastech lidského srdce je řeč o naději na život v míru, na život bez netvorů a krvavých psů, kteří vraždí a válčí jen pro dosažení trůnu a uchopení veškeré moci.

Toto je hlavní poselství ostravského Richarda III. současně s vylovením naděje poté, co hrabě Richmond zabije Richarda. Pak, posledními slovy celé hry, říká: Občanská válka skončila, dej Pane šťastnému míru svoje věčné amen.

Premiérové představení inscenace Richard III. v Národním divadle moravskoslezském publikum ocenilo dlouhým potleskem vestoje. Hold patřil celému inscenačnímu a hereckému týmu, z velké části pak hlavně Petru Panzenbergerovi za jeho vynikající herecký výkon.

Ladislav Vrchovský